MARKKINAOIKEUS
MARKNADSDOMSTOLEN

Lausunto

30.4.2018 Dnro H 00149/18

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Asia: Lausunto hallituksen esityksestä liikesalaisuuslaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 49/2018 vp)

Viite: Asiantuntijapyyntö 19.4.2018

Kuuleminen: 2.5.2018 klo 9:30

Lausunto: Hallituksen esitys liittyy erityisesti Euroopan parlamentin ja neuvoston julkistamattoman taitotiedon ja liiketoimintatiedon (liikesalaisuuksien) suojaamisesta laittomalta hankinnalta, käytöltä ja ilmaisemiselta annetun direktiivin (EU) 2016/943 (jäljempänä myös liikesalaisuusdirektiivi) täytäntöön panemiseen.

Markkinaoikeus käsittelee seuraavassa erityisesti eräitä esitykseen sisältyviä tuomioistuinmenettelyyn liittyviä ehdotuksia, joiden voidaan katsoa kuuluvan erityisesti lakivaliokunnan tehtäväkenttään.

Oikeuspaikkasääntely

Esityksessä on sinänsä käsitelty oikeuspaikkasääntelyä ja sen eri vaihtoehtoja verraten kattavasti ja monipuolisesti. Esityksestä voidaan katsoa ilmenevän näkemys siitä, ettei kysymys oikeuspaikkasääntelyn ratkaisemisesta käsillä olevassa tapauksessa ole aivan yksinkertainen. Markkinaoikeus voi yhtyä tähän näkemykseen sinänsä.

Edelleen markkinaoikeus voi yhtyä periaatteellisella tasolla myös siihen esityksessä esitettyyn näkemykseen, että käsillä olevassa tapauksessa

Markkinaoikeus Radanrakentajantie 5, 00520 Helsinki, Puhelin 029 564 3300, Faksi 029 564 3314, markkinaoikeus@oikeus.fi, www.markkinaoikeus.fi

Marknadsdomstolen Banbyggarvägen 5, 00520 Helsingfors, Telefon 029 564 3300, Fax 029 564 3314, markkinaoikeus@oikeus.fi, www.marknadsdomstolen.fi

oikeuspaikkasääntely rakennetaan yhtäältä yleisten tuomioistuimien sekä toisaalta markkinaoikeuden pohjalle.

Sen sijaan aivan yhtä varauksettomasti markkinaoikeus ei suhtaudu esityksessä esitettyyn siitä, kuinka tämä oikeuspaikkasääntely / toimivallanjako yleisten tuomioistuimien ja markkinaoikeuden kesken tulisi suorittaa.

Kuten esityksessä itsessäänkin todetaan, ehdotettu yleisen ja erityistuomioistuimen rinnakkainen toimivalta on ratkaisuna poikkeuksellinen (ks. esim. esityksen s. 65). Markkinaoikeuden käsityksen mukaan tällaisen ratkaisun toteuttaminen olisi prosessioikeudessamme suorastaan ainutlaatuinen. Tämän vuoksi olisikin odottanut, että esityksessä olisi tarkemmin käsitelty ehdotusta mainitussa suhteessa jo periaatteellisemmasta näkökulmasta – näin varsinkin, kun kyseistä sääntelyvaihtoehtoa kohtaan esitettiin periaatteellisluonteisempaa kritiikkiä jo edeltäneessä työryhmävaiheessa.

Esitetyn ratkaisuvaihtoehdon ongelmallisuus viimeksi mainitussa suhteessa tulee esiin aivan erityisesti otettaessa huomioon oikeuspaikkasääntelyn yhteys muutoksenhakusääntelyyn. Voimassa olevan muutoksenhakujärjestelmän mukaan käräjäoikeuden ratkaisuista valitetaan hovioikeuteen ja sieltä edelleen valituslupaa pyytämällä korkeimpaan oikeuteen; markkinaoikeuden ratkaisuista valitetaan puolestaan suoraan korkeimpaan oikeuteen valituslupaa pyytämällä. Vaikka viimeksi mainitunkin muutoksenhakusääntelyn on eduskunnan perustuslakivaliokunnankin toimesta katsottu täyttävän perustuslain vaatimukset oikeudesta hakea muutosta, on kysyttävissä, onko kuitenkaan asianmukaista, kun otetaan huomioon edellä kuvattu eroavuus muutoksenhakusääntelyssä, että kantajalle, siis riita-asian toiselle osapuolelle, annettaisiin oikeus oikeuspaikkaa koskevalla valinnallaan vaikuttaa siihen, minkälaiseksi vastaajan muutoksenhakumahdollisuus asiassa tulee muodostumaan.

Edellä mainittu ongelmallisuus vältettäisiin sillä, että lainsäätäjän toimesta tehtäisiin ratkaisu siitä, missä tapauksissa mikin tuomioistuin on toimivaltainen käsittelemään ehdotetussa liikesalaisuuslaissa tarkoitetun riita-asian lähtien siitä, ettei toimivalta tulisi olemaan miltään osin rinnakkainen.

Markkinaoikeus katsoo, että viimeksi mainittu sääntelyvaihtoehto olisi myös asioiden käytännön järjestämisen näkökulmasta perustellumpi. Ensinnäkin se tarjoaisi siinä mielessä huomattavasti selkeämmän järjestelmän, että näin kaikilla tahoilla jo etukäteen olisi tiedossa, miten oikeuspaikka määräytyy ja mikä tuomioistuin kussakin yksittäistapauksessa tulee olemaan toimivaltainen oikeuspaikka. Toiseksi sanottu merkitsisi, että oikeuspaikkasääntelyn kautta voitaisiin paremmin turvata se, että nimenomaan ne asiat, jotka asian luonteen vuoksi on perusteltua käsitellä joko yleisessä tuomioistuimessa tai vastaavasti markkinaoikeudessa käsiteltäisiin nimenomaan kyseisessä oikeuspaikassa.

Ehdotettua rinnakkaista toimivaltaa on esityksessä perusteltu ennen kaikkea sillä, että näin vältettäisiin ne ongelmat, jotka liittyvät mahdollisen yleisten tuomioistuimien ja markkinaoikeuden välisen toimivallanjaon toteuttamiseen, ja tästä mahdollisesti seuraavat tulkintaongelmat mainitun toimivallanjaon osalta. Markkinaoikeus ei sinänsä kiistä, etteikö mahdollisen toimivallanjaon toteuttamiseen yleisten tuomioistuimien ja markkinaoikeuden kesken voisi

joltakin osin liittyä tiettyjä haasteita. Markkinaoikeus kuitenkin katsoo, että näitä ongelmia on esityksessä ehkä kuitenkin hieman ylikorostettu (tämän lausunnon liitteeksi on oheistettu pikaisesti laadittu säännösluonnosehdotus sen osalta, miten oikeuspaikkasäännöstä ”ei-rinnakkaisen toimivallan” pohjalta voisi esimerkiksi lähteä rakentamaan). Sinänsä kaikelta tulkinnanvaraisuudelta ei epäilemättäkään voida välttyä, mutta tämä lienee varsin tavallista lähestulkoon kaiken lainsäädännön yhteydessä.

Asianosaisjulkisuuden rajoittaminen oikeushenkilössä

Ehdotetun liikesalaisuuslain 14 §:ssä säädetään asianosaisjulkisuuden rajoittamisesta oikeushenkilössä niiden henkilöiden määrän osalta, joilla on rajoittamaton oikeus osallistua asian suulliseen käsittelyyn sekä saada tieto tuomioistuimelle toimitetusta aineistosta ja tuomioistuimen ratkaisusta. Kuten esityksessä tuodaan ilmi, ehdotetulla liikesalaisuuslain 14 §:llä on tarkoitus panna täytäntöön liikesalaisuusdirektiivin 9 artiklan määräykset.

Esityksessä todetulla tavalla ehdotettu liikesalaisuuslain 14 § olisi ymmärrettävä poikkeussäännökseksi Suomessa voimassa olevasta oikeudenkäynnin julkisuutta koskevasta pääsäännöstä, minkä vuoksi säännöstä olisi esityksessä todetun mukaan tulkittava suppeasti.

Esityksessä on sinänsä pyritty selostamaan, milloin ehdotetun liikesalaisuuslain 14 §:n säännöksen olisi katsottava tulevan sovellettavaksi (ks. erityisesti esityksen s. 108). Markkinaoikeus katsoo, että mainitulta osin ei näytettäisi lainkaan kiinnitetyn huomiota tilanteisiin, joissa esimerkiksi liikesalaisuuden oikeudetonta hankkimista koskeva asia ja erillisellä kanteella nostettu muu riita-asia on kumulointisäännösten nojalla yhdistetty käsiteltäväksi samassa oikeudenkäynnissä. Markkinaoikeus katsoo, että viimeksi mainitulta osin olisi syytä, vähintään perustelujen tasolla, selventää, miten asianosaisjulkisuuden rajoittamiseen tulisi suhtautua sanotuissa kumulaatiotilanteissa.

Jussi Karttunen
markkinaoikeustuomari

Liite

Liikesalaisuuslaki

18 §

Toimivaltainen tuomioistuin

Asiat, joissa on kysymys yksinomaan tässä laissa tarkoitetusta riita-asiasta, käsitellään markkinaoikeudessa, jollei jäljempänä tässä pykälässä säädetystä muuta johdu.

Muussa kuin 1 momentissa tarkoitetussa tapauksessa tässä laissa tarkoitetut yksityisoikeudelliset vaatimukset käsitellään siinä tuomioistuimessa, joka muutoin on toimivaltainen käsittelemään asianomaisen riita-asian.

Siitä huolimatta mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, työsuhteesta johtuvat yksityisoikeudelliset vaatimukset käsitellään kuitenkin aina käräjäoikeudessa.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, edellyttää kuitenkin, ettei asianosaisten oikeuspaikkasopimuksesta muuta johdu.

Asianomainen tuomioistuin pysyy toimivaltaisena tutkimaan 1 tai 2 momentissa tarkoitetun asian, vaikka toimivallan perustaneissa olosuhteissa tapahtuu muutos vireillepanon jälkeen.

Säännöksiin liittyvissä perusteluissa:

1 mom.
- kysymys asiasta, jossa kyse ”puhtaasta liikesalaisuutta koskevasta riita-asiasta” = kysymys asiasta, jossa esitetään ainoastaan liikesalaisuuslaissa tarkoitettuja yksityisoikeudellisia pääasiavaatimuksia; itse salassapitovelvollisuus voisi kuitenkin perustua muuhunkin kuin liikesalaisuuslakiin
- toimivallan antaminen em. osin markkinaoikeudelle vastaisi pitkälti nykyistä sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain 4 §:n sääntelyä
- erityistä rajoitusta elinkeinonharjoittajiin ei kuitenkaan välttämättä tarvittaisi – näin varsinkaan, jos 3 mom.:n kaltaisella säännöllä tehtäisiin yksiselitteisen selväksi, etteivät suhdeasiat missään tapauksessa kuuluisi markkinaoikeuden toimivaltaan; nykyisin markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluvien riita-asioiden osalta ei nimittäin ole minkäänlaisia rajoituksia sen suhteen, etteikö markkinaoikeus olisi toimivaltainen käsittelemään esimerkiksi kahden luonnollisen henkilön välistä tekijänoikeusriitaa
- lisäksi niissä tapauksissa, joissa liikesalaisuuden rikkominen liittyisi sopimukseen perustuvan salassapitovelvollisuuden rikkomiseen, niin jos sopimuksessa olisi oikeuspaikkalauseke, olisi oikeuspaikkalausekkeen osoittama oikeuspaikka 4. mom.:n nojalla toimivaltainen käsittelemään asian

2 mom.
- po. säännös koskisi muita kuin 1 momentissa tarkoitettuja tilanteita – ts. riita-asioista, joissa kyse on myös ”jostakin muustakin” (= esitetään muitakin kuin liikesalaisuuslaissa tarkoitettuja pääasiavaatimuksia), sekä rikosasioista
- jos ”jostakin muussakin” olisi kyse markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluvasta asiasta, myös liikesalaisuuslaissa tarkoitetut yksityisoikeudelliset vaatimukset käsiteltäisiin markkinaoikeudessa; kaikissa muissa tapauksissa (joiden esityksessä esitetyn valossa voidaan katsoa muodostavan pääosan tapauksia) käräjäoikeudessa

3 mom.
- po. säännöksen nojalla työsuhteisiin liittyvissä riidoissa toimivaltainen tuomioistuin olisi kuitenkin aina käräjäoikeus (vaikka asiassa ei esitettäisikään muita kuin liikesalaisuuslaissa tarkoitettuja yksityisoikeudellisia vaatimuksia)